

УДК 377

МОНІТОРИНГ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Одним із головних стратегічних напрямів сучасної державної політики є забезпечення умов для задоволення потреб громадян, суспільства та ринку праці в якісній професійно-технічній освіті шляхом створення нових, більш гнучких механізмів регулювання сфери професійної освіти, оновлення її структури й змісту, розвитку фундаментальності та практичної спрямованості освітніх програм, формування системи навчання впродовж життя, що стане одним з основоположних чинників забезпечення конкурентоспроможності України на світовому рівні [1]. Досвід країн Європейського Союзу свідчить, що для досягнення результативності та ефективності системи ПТО необхідно проводити значну кількість досліджень стану ринку праці та змін, що на ньому відбуваються [2]. Так визначаються професії, які користуватимуться попитом роботодавців, а також професії, з яких кадрів підготовлено більше, ніж реально потребує ринок праці.

Для виправлення цієї ситуації необхідно створювати відповідні структури й підрозділи, які будуть системно займатися моніторингом і прогнозуванням поточних та перспективних потреб ринку праці у кваліфікованих робітниках і кваліфікаційних вимог до них з боку роботодавців.

Метою статті є висвітлення напрямів моніторингових досліджень НМЦ у Дніпропетровській області.

Позитивним у цьому сенсі є досвід Фінляндії, де цим питанням опікуються на регіональному рівні органи управління освітою, науково-дослідні установи та безпосередньо навчальні заклади у співпраці із соціальними партнерами. У країні Суомі немає проблем щодо структурного, кадрового та фінансового забезпечення моніторингової системи [2].

В Україні широкому запровадженню моніторингових досліджень галузі професійно-технічної освіти сприяли міжнародні проекти ЄС «Підвищення ефективності управління системою ПТО на регіональному рівні в Україні» та українсько-канадський проект «Децентралізація управління професійним навчанням в Україні». Створені у межах названих проектів за

допомогою зарубіжних та українських фахівців інформаційно-аналітична система управління ПТО (ІАСУ ПТО) [3] та веб-портал ПТО [4] стали вагомим інструментарієм з організації здійснення моніторингу ефективності діяльності професійно-технічних навчальних закладів України.

ПТО Дніпропетровської області була пілотною у названих проектах і мала можливість однією із перших створити при навчально-методичному центрі нову структуру – інформаційно-аналітичний центр, який з 2007 р. функціонує і проводить моніторингові дослідження з таких головних напрямів:

1. Якість професійної підготовки.
2. Аналіз кадрового забезпечення ПТНЗ.
3. Аналіз ринку праці.
4. Комп'ютеризація та інформаційне забезпечення ПТНЗ.

Розглянемо детально кожний із напрямів:

Якість професійної підготовки. Для визначення рівня підготовки кваліфікованих робітників у ПТНЗ області по завершенню навчання згідно з визначеними термінами за робочими навчальними планами інформаційно-аналітичний центр узагальнює наступні матеріали моніторингу:

– аналіз державної кваліфікаційної та підсумкової атестації (аналітичні матеріали узагальнюються на основі даних з кожного ПТНЗ та довідок перевірок працівниками головного управління освіти і науки, НМЦ ПТО);

– щорічно у грудні – січні проводиться анкетування випускників ПТНЗ та роботодавців з метою дослідження професійної адаптації молодих робітників на виробництві та визначення рівня соціального партнерства між навчальними закладами й підприємствами – замовниками кадрів;

– з метою реагування на зауваження Рахункової палати України щодо ефективного використання бюджетних коштів на підготовку робітничих кадрів, виконання наказу МОН України від 02.02.2009 р. №55 «Про затвердження індикаторів ефективної діяльності та методичних рекомендацій щодо їх впровадження» щорічно за визначеними індикаторами здійснюється моніторинг ефективної діяльності всіх ПТНЗ області.

Аналіз кадрового забезпечення ПТНЗ. Щорічно за визначеними критеріями НМЦ ПТО проводить моніторинг наступних напрямів:

– закріплення майстрів в/н за навчальними групами, що дає можливість з'ясувати реальний стан справ щодо відповідності займаним посадам даної категорії педагогів до рівня їх

робітничої кваліфікації та визначити шляхи усунення недоліків з цього питання;

– аналіз тарифікації педагогічних працівників з метою приведення у відповідність до займаних посад;

– якісний склад педагогічних працівників ПТНЗ за розробленою НМЦ ПТО комп'ютерною програмою «Якісний склад педагогів ПТНЗ», яка дає повну достовірну інформацію про кожного педагогічного працівника професійно-технічного навчального закладу ПТО Дніпропетровської області за 25 показниками, головними з яких є рівень освіти, займана посада, педагогічний стаж, кваліфікаційний рівень (категорія), проходження атестації, курсів підвищення кваліфікації, стажування, наявність власних педагогічних розробок, рівень володіння комп'ютером, педагогічні нагороди.

Аналіз ринку праці. Інформаційно-аналітичний центр два рази на рік (станом на 01.01 та 01.07) здійснює моніторинг ринку праці за статистичними даними обласного центру зайнятості. Встановлено, що співвідношення кількості запропонованих підприємствами регіону вакансій робітничих професій до загальної кількості безробітних складало за ці періоди в середньому від 4 до 6 осіб на одне вакантне робоче місце.

Простежується певна сезонна закономірність збільшення безробітних громадян у зимовий період. На масові професії, за якими здійснюється підготовка робітничих кадрів в ПТНЗ області за державним замовленням: «Продавець продовольчих і непродовольчих товарів», «Контролер-касир», «Касир (в банку)», «Секретар», «Кухар», «Перукар», «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва», «Водії автотранспортних засобів», на одне вакантне робоче місце претендує 10–15 безробітних громадян з робітничою кваліфікацією. Відсутні вакансії з професій «Оператор комп'ютерного набору», «Провідник пасажирського вагону», «Конторський службовець (реєстрація та облік)».

Для керівників ПТНЗ надаються рекомендації щодо коригування співпраці педагогічних колективів із соціальними партнерами, регіональними службами зайнятості, органами місцевого самоврядування з питань формування державного замовлення, ефективного використання можливостей навчальних закладів.

Комп'ютеризація та інформаційне забезпечення ПТНЗ. Нині Україна, попри скрутне економічне становище, робить рішучі кроки до влиття у Світовий інформаційний простір,

вбачаючи одним із головних пріоритетів – інформатизацію освіти, як запоруку майбутнього інтелектуального потенціалу нації. Президентом України В.Ф. Януковичем 2011 рік визначений роком освіти та інформаційного суспільства [5].

Моніторинг з даного напрямку встановив, що станом на 2011 р. в ПТНЗ області функціонують 93 комп'ютерні класи. Всі професійно-технічні навчальні заклади області під'єднанні до мережі Інтернет і мають власні сайти. За наявності 2254 комп'ютерів навантаження на 1 комп'ютер складає 13 учнів. Одним із пріоритетних напрямів роботи ПТО області є впровадження в навчальний процес інформаційно-комунікаційних та інноваційних технологій. Станом на початок 2010–2011 навчального року в ПТНЗ області у навчальному процесі ефективно використовуються 14 електронних засобів навчання, які затверджені Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України.

Обласна методична служба ПТО здійснює координацію діяльності зі створення педагогічними працівниками ПТНЗ області власних електронних засобів навчання. Результатом цієї спільної роботи є розробка 47 ЕЗН з професійної та загальноосвітньої підготовки, які запропоновані всім навчальним закладам для використання у навчальному процесі.

НМЦ ПТО від 2004 р. розроблено 7 комп'ютерних програм (баз даних), які щорічно використовується при моніторингу діяльності ПТНЗ з різних напрямів:

1. Якісний склад педагогів ПТНЗ.
2. Інформаційна картка ПТНЗ.
3. Аналіз прийнятого контингенту учнів ПТНЗ.
4. Облік учнів пільгових категорій ПТНЗ.
5. Облік учнів ПТНЗ з обмеженими можливостями.
6. Учні ПТНЗ з багатодітних сімей.
7. Паспорт бібліотеки ПТНЗ.

Дані програми пройшли апробацію з упровадження в навчальних закладах області та успішно використовуються в системі профтехосвіти інших регіонів України. Ефективність їх застосування відображена у статті «Використання інформаційних технологій для проведення моніторингових досліджень діяльності ПТНЗ Дніпропетровської області» [6].

Для доведення до керівників навчальних закладів інформації про проведену інформаційно-аналітичним центром аналітичну діяльність з головних напрямів діяльності та наданих відповідних рекомендацій з вересня 2011 р. оновлено сайт НМЦ

ПТО у Дніпропетровській області, де створено окремий розділ «Моніторингові дослідження» [7].

Висновки. За результатами моніторингових досліджень, проведених інформаційно-аналітичним центром, головним управлінням освіти і науки облдержадміністрації, обласною методичною службою ПТО приймаються управлінські рішення з наступних питань:

– забезпечується більш якісне формування державного замовлення до потреб ринку праці та 100% виконання обсягів прийому у визначені Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України терміни. В ПТНЗ області здійснюється ліцензування нових професій до потреб роботодавців. Так, у 2009–10 навчальному році в навчальних закладах області запроваджено нові професії: «Квітникар. Робітник зеленого будівництва», «Фотограф (фотороботи)», «Робітник з комплексного обслуговування і ремонту будинків» тощо;

– визначаються управлінські дії щодо покращення якісного складу педагогів – це направлення їх на курси підвищення кваліфікації, організація стажування педагогів на виробництві, закріплення майстрів виробничого навчання за навчальними групами згідно з наявною робітничою кваліфікацією тощо;

– внесення обґрунтованих пропозицій щодо зміни мережі, перепрофілювання навчальних закладів, створення центрів сучасних виробничих технологій на базі ПТНЗ, інших заходів управлінського впливу на діяльність ПТНЗ області.

Напрями подальшого дослідження полягають в обґрунтуванні програмно-технічного забезпечення моніторингу.

Література

1. *Головінов В.П.* Професійно-технічна освіта України у 1991–2011 роках (перелік головних подій, розвитку, проблемні питання, інформаційно-аналітичні, статистичні матеріали) / В.П. Головінов. – К. : ВРУ, 2011.

2. Центр освітнього моніторингу [Електронний ресурс] Режим доступу : http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article;jsessionid=7C07872A841DFDA172A91B20A393323A?art_id=51092&cat_id=44731.

3. Автоматизована інформаційно-аналітична система «Профтєх» [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://www.proftechinfo.org.ua>.

4. Веб-портал ПТО Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://www.proftekhosvita.org.ua>.

5. Указ Президента України №926/2010 «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні». – К., 2010.

6. Корнієнко М.М. Використання інформаційних технологій для проведення моніторингових досліджень діяльності ПТНЗ Дніпропетровської області / М.М. Корнієнко // Журнал проф.-тех. освіта. – 2008. – №3.

7. Сайт навчально-методичного центру ПТО у Дніпропетровській області [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://onmc-dp.narod.ru>.

Микола Корнієнко

Моніторинг ефективної діяльності закладів професійно-технічної освіти у дніпропетровській області

Стаття розкриває систему проведення моніторингових досліджень за показниками, які визначають ефективність діяльності професійно-технічних навчальних закладів області. Проаналізовано організацію цієї діяльності інформаційно-аналітичним центром, що створений і функціонує на базі навчально-методичного центру ПТО у Дніпропетровській області.

Ключові слова: управління, моніторинг, показники, ефективність, аналітична діяльність, навчальний процес, результат.

Николай Корниенко

Мониторинг эффективной деятельности заведений профессионально-технического образования в Днепропетровской области

Статья раскрывает систему проведения мониторинговых исследований по показателям, которые определяют эффективность деятельности профессионально-технических учебных заведений области. Проанализировано организацию этой деятельности информационно-аналитическим центром, который создан и функционирует на базе научно-методического центра ПТО в Днепропетровской области.

Ключевые слова: управление, мониторинг, показатели, эффективность, аналитическая деятельность, образовательный процесс, результат.

Mykola Kornienko

Monitoring of Dnipropetrovsk region vocational schools' efficient operation

The article reveals a system of carrying out a monitoring research according to indicators that determine the effectiveness of operation of the region vocational schools. An organization of the operation is analyzed by an information-analytical center, which was created and works on the basis of a teaching VET Center in Dnepropetrovsk region.

Key words: management, monitoring, performances, efficiency, analytical work, learning process, result.